

KULTURA CUKRU

SNAHY O FRANCOUZSKOU A
HOLANDSKOU KOLONIZACI

(2.polovina 16. století – 17. století)

Cukr je víc než obyčejné sladidlo

V Evropě se poptávka po cukru objevila teprve v 16.století a teprve po roce 1650 se cukr proměnil z luxusního zboží na zboží denní potřeby.

První doložené používání cukru v lidských dějinách pochází z **Nové Guineje**, kde lidé sladili už v **8. tisíciletí př.n.l.**

Od 6 000 př.n.l. se cukr postupně šíří na Filipíny, do Indie a Indonésie.

První systematictější zprávy o jeho výrobě, neboli získávání sacharózy z cukrové třtiny specifickým technickým postupem, pocházejí teprve z roku 350 n.l. z Indie.

Cukrovou třtinu přivezli do Evropy Arabové, v roce 711 – rozvinuli umění vyrábět cukr a rovněž chutě na různé druhy sladkostí; cukr se začal používat jako ingredience do jídla i jako lék.

V této době (8. století) již existovaly třtinové plantáže v severní Africe a na různých ostrovech Středozemního moře a jeho spotřeba rostla spolu s křížovými výpravami – v té době se cukr ocitl na seznamu **vzácného „koření“** stejně jako hřebíček, pepř a skořice.

Obliba cukru s sebou nesla vůli **investovat do třtinových plantáží** a do jeho výroby;

tímto způsobem Portugalsko vyřešilo problém, jak **využít své kolonie v Africe a v Jižní Americe;**

stimuloval je rovněž fakt, že toto zemědělské odvětví začalo upadat v oblasti Středozemního moře.

Jindřich Mořplavec přivezl první sazenice ze Sicílie, které byly zasazeny na ostrově **Madeira** – tento ostrov se brzy stal největším pěstitelem cukrové třtiny v Západním světě.

Navzdory úspěchu se pěstování třtiny a výroba cukru na Madeiře dlouho neudržely a aktivita se přenesla na **Azorské ostrovy, Ostrovy Zeleného mysu** a na **Ostrov Svatého Tomáše**.

Přestože se třtina pěstovala v portugalských koloniích, samotnému obchodování s tavním cukrem vévodili Janované a Benátčané.

Po roce 1472 **obchodování s portugalským cukrem přešlo do rukou holandských společností** – Holandsko bylo pro Portugalsko v té době zásadním obchodním partnerem, se kterým směňovalo produkty ze severu Evropy (obilí, dřevo, kovy, ryby, máslo, sýry... za domácí hrubou sůl, víno, koření a přírodní léčiva z východní Afriky – později dřevo a cukr z Brazílie)

– přestože musely být tyto obchodní styky několikrát přerušeny během unie Portugalska se Španělskem (1580-1640 - Španělsko a Holandsko spolu byly ve válce) nikdy neustaly docela.

Z Madeiry se přesunulo pěstování třtiny a výroba cukru na **ostrov Svatého Tomáše** – tento ostrov se stal svým způsobem velkou laboratoří pro budoucí aktivity v Brazílii;

- na plantážích se využívala práce otroků (například v roce 1554 žilo na ostrově 600 bělochů, 600 mulatů a 2 000 černých otroků);

- obchod s otroky se na ostrově stal nakonec tak lukrativní, že nahradil pěstování cukrové třtiny.

Pro Portugalsko byla zkušenost ze Sv. Tomáše zásadní a zhodnotila ji v ekonomickém využití kolonizované Brazílie

- technika výroby, vnitřní organizace, proporce mezi otroky a kolonizátory.

Portugalská koruna se rozhodla z Brazílie učinit výnosný obchod se stálými příjmy do metropole

- nešlo již o pouhé zabránění území, šlo o jeho maximální využití.

Kromě toho, že měli Portugalci zkušenosti s pěstováním třtiny a výrobou cukru, věděli také, jakým způsobem s ním obchodovat - **Brazílie tak nebyla kolonií určenou k trvalému osídlení**, ale územím, které se mělo využít na

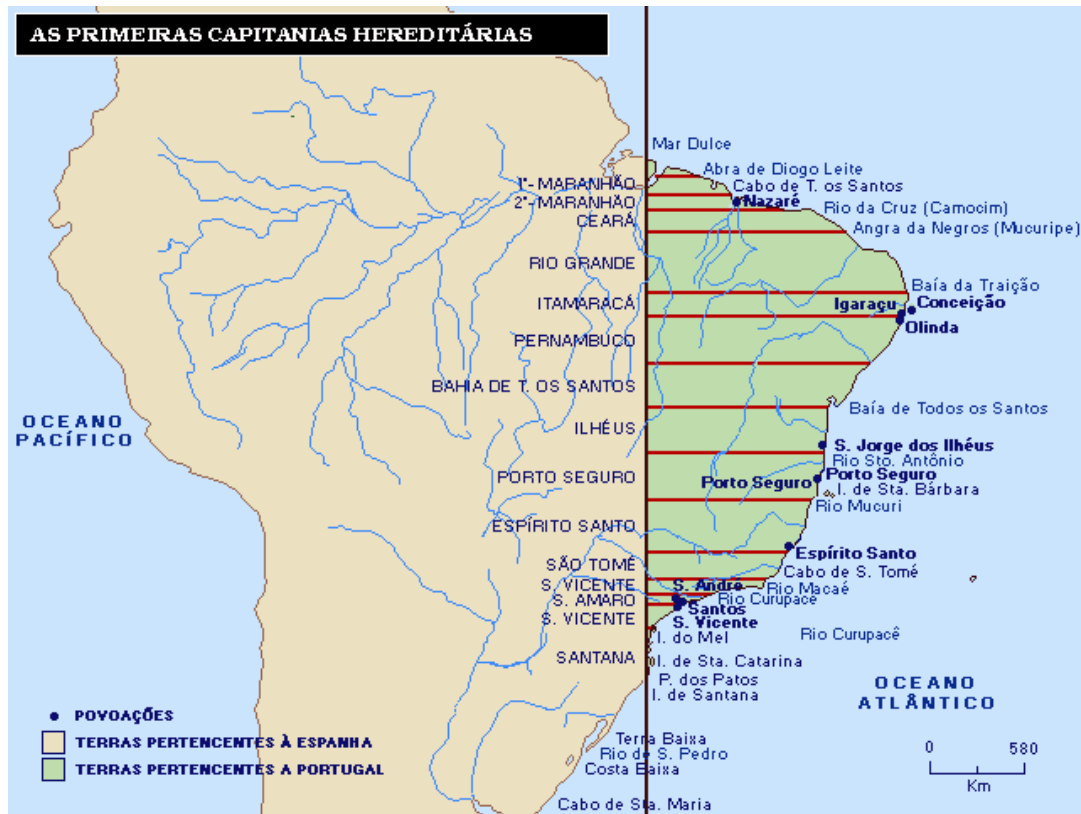
specializovanou **produkci zboží určeného pro evropský trh.**

Za tímto účelem se zde zřídily tzv. **latifundie**, velké zemědělské jednotky, které se specializovaly na pěstování

jediné plodiny, *monokultury*, za účelem velkoplošného vývozu - cukrová třtina splňovala všechny tyto podmínky.

CUKR SE DOSTÁVÁ DO BRAZÍLIE

Sazenice cukrové třtiny byly do Brazílie přivezeny Martinem Afonsem de Sousou a jeho expedicí, která vyplula z Portugalska v prosinci roku 1530

byly zasazeny na pobřeží provincie **São Vicente a v roce 1532** zde Sousa nechal vybudovat první třtinovou plantáž s cukrovarem „Engenho do Governador“/ „Guvernérův cukrovar“.

V roce **1534** byla Brazílie rozdělena králem Janem III. na **dědičné kapitánie** – Martim Afonso získal právě São Vicente, kde prosperovala výroba cukru.

System kapitáni se příliš neosvědčil, protože některé kapitánie nebyly ani kolonizovány a jiné zůstaly v izolaci nebo podlehly útokům domorodců. **Později proto muselo být administrativní členění kolonie centralizováno (1572).**

„Santidade“

Koncem 16. století docházelo k čím dál větším střetům mezi domorodci a kolonizátory

- docházelo k četným povstáním „Santidade“ (santo = svatý)
- byla živena **synkretickým mesianistickým kultem**, který sliboval konec otroctví a konec nadvlády bílých kolonizátorů
- časem se tyto rituály stávaly otevřeně proti-portugalské a proti-kolonialistické.

Příležitostně se výbojné vzpoury zaměřovaly i přímo proti třtinovým plantážím a vzbouřenci přibírali na svou stranu i černé otroky.

Od roku 1613 portugalská metropole začala vysílat své vojáky k potlačení nepokojů a po roce 1628 se o nich již více nemluví.

Pernambuco, São Vicente

Několik málo oblastí, kterým systém kapitáni prospíval, byly ty, v nichž se spojilo pěstování

cukrové třtiny s alespoň relativně mírumilovným soužitím s domorodci;

- cukrová třtina se pěstovala po celém pobřeží Brazílie, od São Vicente až po Pernambuco.

Problémy s udržením produkce cukru ale narůstaly

- bylo čím dál těžší zajistit pracovní sílu (jezuité chránili domorodé obyvatelstvo stále intenzivněji a navíc byly časté i útěky domorodců díky znalosti prostředí)
 - finanční náklady byly vysoké a navíc docházelo k nepřetržitým invazím cizích kolonizátorů.

Nakonec se tak dařilo pouze dvěma kapitániím: **Pernambuco** a **São Vicente**.

Koncentrace cukrových plantáží na SV země

Majitel kapitánie **São Vicente** byl ovšem po čase nucen vrátit se do Portugalska a spravovat ji na dálku

- stala se tak snadnou kořistí portugalských nepřátel a v roce 1615 jeho plantáže nechal jeden holandský kapitán vyrabovat a vypálit.

Po této události se pěstování cukrové třtiny orientovalo pouze na severovýchod země;

- zde byla nalezena ideální půda, pro její pěstování a kromě toho je v této oblasti vlhké a teplé klima a obrovská říční síť důležitá k vnitřní přepravě; zároveň je ze severu Brazílie blíž do Lisabonu.

Díky cukru se pozornost Portugalska přestala upírat k Indii a zaměřila se na Brazílii.

V **Pernambucu** se cukrová třtina začala pěstovat v roce 1535

na konci 16. století zde bylo již na 140 plantáží s cukrovary.

Její pěstování se rozšiřovalo i do dalších SV oblastí, především do **Bahie**.

Začaly zlaté roky Brazílie jakožto kolonie

- její prakticky výhradní využití bylo k monopolnímu obchodu s metropolí.

Výnosný obchod narušovaly jen holandské obchodní lodě (**Holandská západoindická společnost**), které měly větší kapacitu a byly rychlejší než portugalské

- holandské lodi, často kamuflované jako portugalské, přebíraly značnou část obchodu s cukrem a ve svém podpalubí jej převážely tuny do severní Evropy.

Navzdory tomu, že se Portugalsko snažilo udržet monopol, velkými obchodními dovozními centry se staly Amsterdam, Londýn, Hamburg a Janov a byla to tato centra, která udávala ceny cukru.

Obchodování s cukrem tak získávalo čím dál více mezinárodní a globální charakter.

„JINÁ BRAZÍLIE“, FRANCOUZSKÁ A HOLANDSKÁ

Invaze brazilského pobřeží

V průběhu 16. a 17. století se brazilské pobřeží začalo stávat cílem častých invazí

- **piráti** z Alžíru a Maroka, kteří se jinak běžně pohybovali mezi Madeirou a Lisabonem
- francouzští, holandské a angličtí **korzáři** útočili především na lodě naložené cukrem.

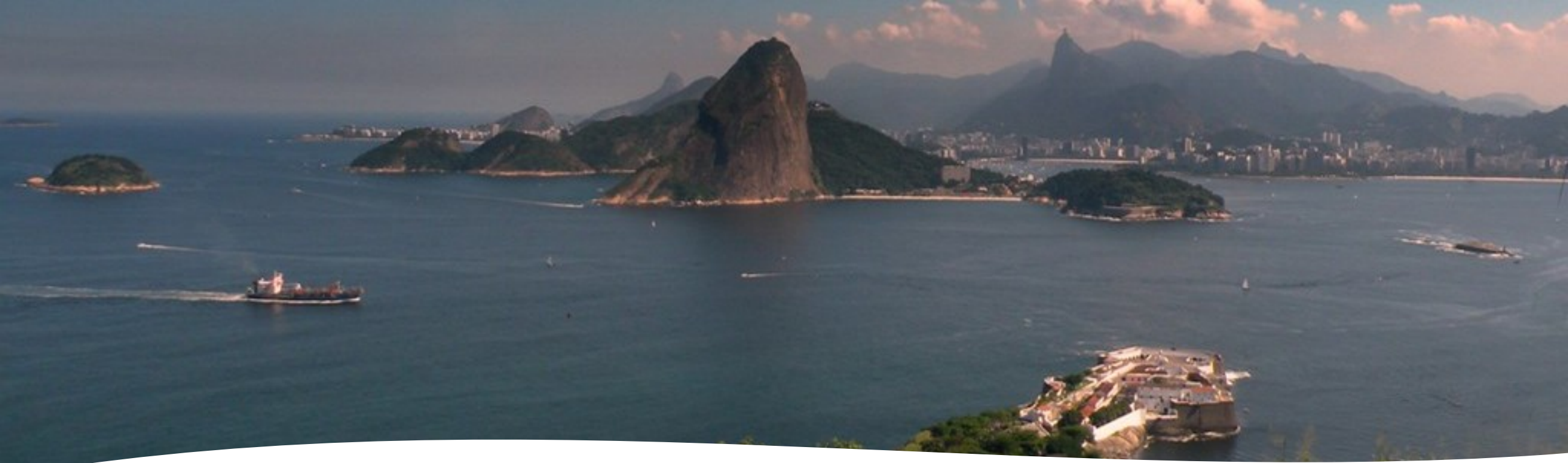
Například mezi lety 1588 a 1591 bylo zajato 36 lodí

- portugalské karavely byly snadnou obětí, protože byly malé a lehké a s malou posádkou.

Od poloviny 17. století byly na základě královského nařízení doprovázeny menšími loděmi s ozbrojenou posádkou.

Nebyli to ale jenom piráti, kdo sužoval Brazílii

- **Francie odmítla respektovat dohodu z Tordesillas a dvakrát se pokusila zemi kolonizovat.**

Antarktická Francie (1555-1575)

Prvnímu pokusu se říkalo **Antarktická Francie**.

V roce 1555 se expedice vedená Nicolasem Durandem de Villegagnonem vylodila na pobřeží dnešního státu Ria de Janeiro, v zátocce Guanabara, a zůstala tam několik let, mj i díky podpoře místního domorodého kmene **tamoios** (definitivní porážka přišla v roce 1575).

Zátoka Guanabara

- 1555 obsazení francouzskými kolonizátory
- 1565 založení města São Sebastião do Rio de Janeiro portugalskými kolonizátory kvůli zajištění obrany území

Přestože se jednalo o krátké období, jeho význam pro kulturní vývoj Francie byl značný - díky myslitelům jako Jean de Léry a Montaigne se brazilský domorodec stal modelem, který sloužil k úvahám o evropské civilizaci, daleko více než o té původní americké.

Francouzi byli spojenci indiánských kmenů Tupinambá a Tupiniquim, se kterými hojně obchodovali.

Po prvním neúspěchu se Francie pokusila kolonizovat São Luís no Maranhão a založit „Rovníkovou Francii“ (1612-1615)

- podařilo se jim získat důvěru místní populace a mnozí Francouzi dokonce ovládali jejich jazyk
- kolonizace této oblasti byla podporována Francouzskou korunou
- mnišský řád Kapucínů byl pověřen misionářskou činností.

Rovníková Francie (1612- 1615)

- V roce 1612 se na pobřeží Maranhão (SV) vylodila expedice vedená šlechticem Danielem de la Touche
- - jednalo se o tři lodě na jejichž palubě se nacházelo 500 osadníků.
- Založili osadu Saint Louis, která svým jménem oslavovala francouzského krále Ludvíka XIII.

Okupované území bylo rozsáhlé a zasahovalo až do dalšího dnešního státu Tocantins.

Odpovědí Portugalska byla mobilizace vojska v kapitánii Pernambuco, odkud zaútočilo na

Saint Louis - 4. listopadu 1615 byli francouzští kolonizátoři poraženi.

Portugalští osadníci poté území obsadili a vybudovali na něm třtinové plantáže.

Holandské útoky na brazilské pobřeží

Druhým velkým nepřítelem Portugalska bylo v této době Holandsko.

Vztahy Portugalska a Holandska byly tradičně složité

- v období portugalské personální unie se Španělskem bylo Portugalsko nuceno přijmout i nepřátele Španělské koruny – jedním z nich bylo právě Holandsko.

Díky tomuto otevřenému nepřátelství se Holandsko rozhodlo napadnout portugalskou kolonii

v Jižní Americe, už proto, že díky němu ztratilo možnost obchodovat s brazilským cukrem.

Holandský útok byl rychlý:

1595 Holanďané vyrabovali africké pobřeží;

1604 – zaútočili na tehdejší hlavní město Brazílie, Salvador – byli však odraženi portugalskými silami.

Salvador (Bahie), 1624

V r. 1621 byla založena Holandská **Západoindická společnost** - spojil se v ní kapitál státu i soukromých investic.

Jedním z hlavních cílů této společnosti bylo obsazení brazilských oblastí, ve kterých vzkvétalo pěstování třtiny a výroba cukru; zároveň chtěla dostat pod kontrolu dovoz otroků z Afriky.

9. května 1624 Holanďané znovu zaútočili na Salvador – tentokrát jej dobyli během 24 hodin

- nedokázali ovšem překročit hranice města – portugalští osadníci vedení novým guvernérem, Matiasem de Albuquerque a biskupem Marcusem Teixeirou zformovali ozbrojený odpor a zabránili obsazení plantáží – dokázali se ubránit do doby, než přišly posily z Portugalska, Španělska a Neapole. Po roce se Holanďané z Bahie stáhli.

Poslední holandský útok na Salvador se odehrál v roce 1627 – šlo ale v zásadě o rabování, ze kterého si odvezli několik tun cukru.

Holandská kolonizace Pernambucu (1630-1654)

Holandané svou pozornost přesunuli do Pernambucu, který v té době soupeřil v hospodářském významu s Bahií

- bylo v něm 121 cukrových plantáží a navíc cesta z Luandy do Recife byla o několik dní kratší než do Salvadoru (29 dní oproti 35)

V roce 1630 Holandané zaútočili na Olindu, hlavní město provincie, se 65 lodími, 7 280 vojáky a osadníky - Olinda byla dobyta 14. února téhož roku.

Přestože Portugalci zformovali obranu a snažili se holandské kolonizátory vytlačit, nepodařilo se jim to, a mezi lety 1630 a 1637 Holandané své pozice v oblasti upevnili (ovládaná území sahala až do oblasti Ceará).

V této době se objevují v dějinách Portugalska zrádci, jako například Domingos Fernandes Calabar, který se přidal na stranu holandských kolonizátorů

- to, co může vypadat jako zrada, ve skutečnosti přináší relativizaci pohledu na holandskou nadvládu, která zdaleka nepřinesla jen negativní důsledky tak jak je popisuje tradiční portugalská historiografie.

Brazilské Holandsko

Poradní výbor, který řídil Holandskou západoindickou společnost, jmenoval ke správě dobytého území v tzv. Brazilském Holandsku jako guvernéra mladého vojenského plukovníka, německého hraběte Johanna Moritze von **Nassau-Siegen**.

když Nassau připlul do oblasti, byla v zuboženém stavu – třtinové plantáže byly zničeny a obyvatelstvo se obávalo nových kolonizátorů.

Nassau zprostředkoval půjčky na koupi opuštěných plantáží a na koupi zemědělského vybavení a dalších nástrojů, obnovil obchod s otroky a podnítil pěstování manioku, který byl zásadní potravinou tamního obyvatelstva i otroků.

Patřil ke kalvinistům, proto prosadil náboženskou toleranci v oblasti – byl tolerantní jak k tradičním katolíkům, tak k novým křesťanům (židům).

Nassau se zasloužil rovněž o příchod umělců, přírodovědců a intelektuálů do Pernambuca.

Recife, Maurits-Stadt

Nassau **zlepšil situaci v Recife** natolik, že z něj učinil hlavní město Pernambucu

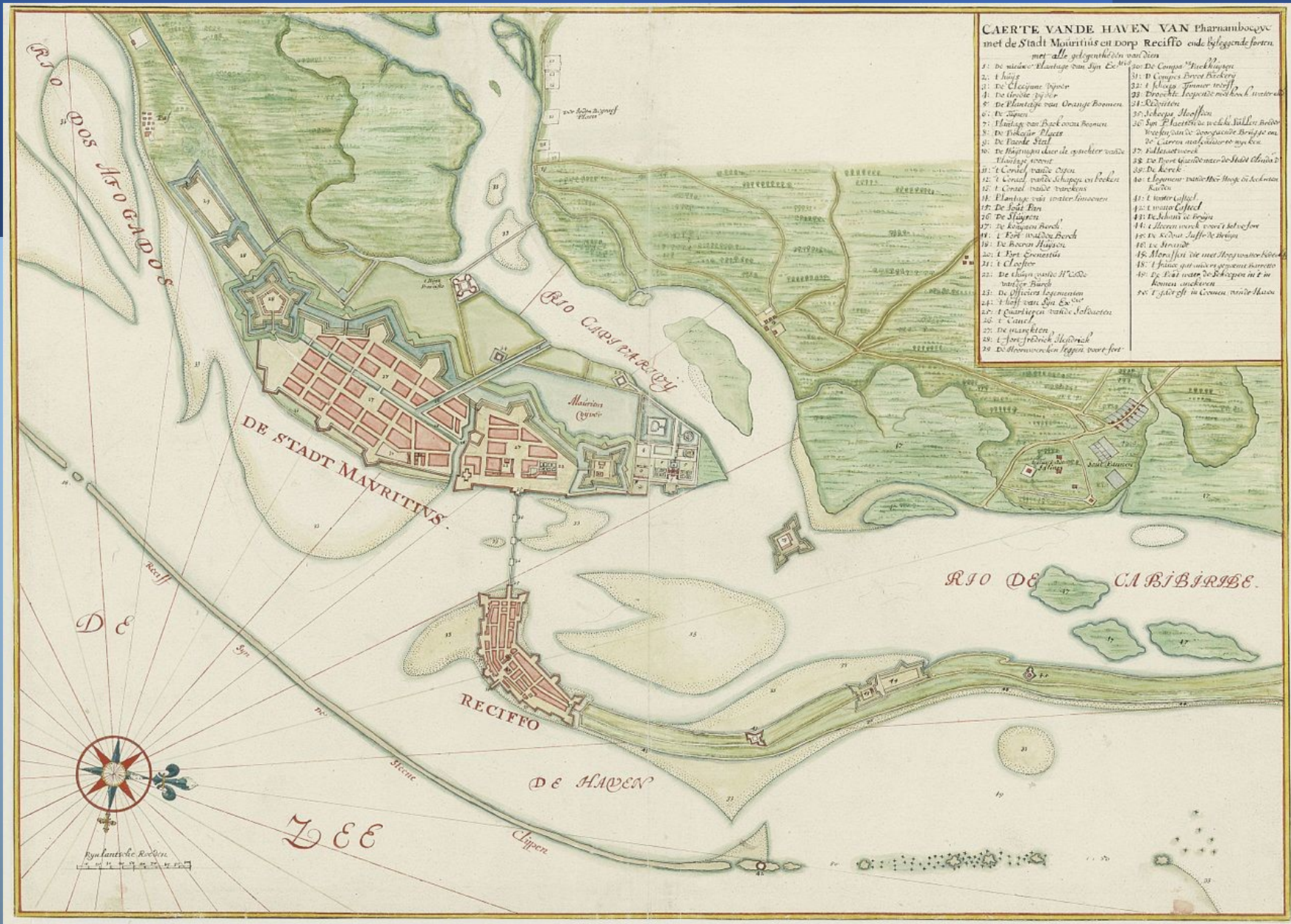
- v přístavu nechal vybudovat **Maurits-Stadt** podle návrhu architekta Pietra Posta - čtvrť, která měla být tropickou replikou hlavního města Holandska s geometrickými liniemi a sítí kanálů;

- tato čtvrť zlepšila životní podmínky 7 000 obyvatel, kteří v té době v Recife žili v bezútěšných hygienických a bytových podmínkách.

Guvernér zde nechal postavit paláce, kalvinistický kostel a založil první astronomickou observatoř.

Postaral se o vystavění chodníků na některých třídách a o městskou kanalizaci.

Obyvatelé byli povinni vysypávat ulice pískem, aby se na nich netvořilo bláto a bylo zakázáno vyhazování odpadků na ulici pod vysokou pokutou, stejně jako házet zbytky cukrové třtiny do řek, aby v nich neubývalo ryb, které byly důležité pro obživu nejchudších obyvatel.

Nechal postavit velký most, který spojoval čtvrt Recife se čtvrtí Santo Antonio, první takových proporcí v Brazílii – stojí dodnes a nese jméno po svém iniciátorovi Ponte de Maurício de Nassau .

Nassau nechal v Recife také vybudovat obrovský zahradní park, kde se pěstovalo mimo jiné vzácné ovoce a jehož součástí byla zoologická zahrada se zvířaty z celého světa

– zahrada byla využívána jako tropická laboratoř pro vědce, kteří z Holandska s Nassauem připluli.

Národní boj Brazilců proti Holanďanům

Zatímco v Pernambucu byl Nassau populární, v Holandsku se jeho správa nesetkala s velkým nadšením a přezdívalo se mu dokonce „Brazilec“ – v roce 1644 byl povolán vrátit se do Holandska – od tohoto okamžiku začíná Holandská Brazílie upadat.

O rok později vypukly boje Brazilců proti Holanďanům, které se táhly až do roku 1654.

- tyto boje jsou v brazilských dějinách považovány za mezník, kdy se začal formovat brazilský národ.

Ddominovaly v nich 4 jména, která odpovídala modelu tří ras, z nichž je brazilská populace složena a smíšena:

André Vidal de Negreiros – luso-brazilský důstojník

João Fernandesem Vieira - bohatý vlastník pozemků

Henrique Dias - černý otrok

Felipe Camarão – domorodec.

Osvobození této oblasti bylo po generace podáváno velice idylicky, jako moment vytváření emancipace na základě míšení ras. Dodnes jsou tyto boje označovány Brazilci a Portugalci jako „Reconquista“ a věří, že se jim dostalo spravedlivého vítězství.

1654 – kapitulace Holandska.

1661 – podepsána smlouva v Haagu zprostředkovaná Anglií – Portugalci si směli ponechat svá dobytá území v Africe a v Brazílii, ale museli zaplatit vysoké odškodné Holandsku.

ZEMĚ NUCENÝCH PRACÍ

Brazílie se stala výnosným podnikem pro pěstování třtiny a výrobu cukru.

Rozvíjely se i aktivity, které tuto hlavní činnost doplňovaly

– hlavně pěstování manioku a chov dobytka (tažná síla, strava).

V Bahii se rozvinulo i pěstování tabáku

- ten lepší, jemnější se vyvážel do Evropy, hrubší se používal při obchodování s otroky.

Pro pěstování cukrové třtiny a výrobu cukru bylo nezbytné zajištění pracovní síly

- domorodci se stávali v tomto směru problémem, protože se těšili stále intenzivnější ochraně církve a byli rovněž považováni za příliš velké rebely a nevhodní pro těžkou zemědělskou práci.

Navzdory tomu všemu ale byli domorodci zotročováni po dlouhou dobu

- například v oblasti São Paula se využívali jako pracovní síla až do 18.století
- za tím účelem „lovci indiánů“ ze São Paula přepadávali jezuitské vesnice, a dokonce se za domorodci vydávali do severovýchodních savan (sertão do Nordeste).

Postupem času se ale ukázalo nezbytné obstarat pracovní sílu, která by s sebou nepřinášela náboženské či morální rozpory - nejjednodušším řešením této situace bylo využití obchodu s černými otroky.

Domácí obchodníci se v tomto typu obchodu stále více angažovali.

Pravděpodobně v této době se začalo používat slovo „Brazilc“, aby se místní obchodníci odlišili od Portugalců - v některých momentech v průběhu 17.století, kdy byl trh s otroky ovládnut Holanďany a Holandsko bylo ve válce se Španělskem a Portugalskem, zamezili Holanďané přístup k trhu s otroky Portugalcům, ne však Brazilcům.

LOGIKA CUKRU

A large, light blue circle is positioned in the upper right quadrant of the image. The background is split horizontally: the top half is dark blue, and the bottom half is white. The text 'LOGIKA CUKRU' is written in white, uppercase letters on the dark blue background.

První hlavní město kolonie – Salvador (Bahie)

Využívání Brazílie jako podniku na výrobu cukru se podepsalo na formování struktury země:

zakládání vesnic a měst, obrana území, rozdělování soukromých pozemků, vzájemné vztahy různých společenských vrstev a dokonce i volba hlavního města.

V roce 1548 král Jan III. rozhodl o novém způsobu královské vlády v kolonii a jmenoval hlavního

guvernéra Brazílie a další představitele Portugalska, kteří přesídlili do země;

O rok později se první guvernér, Tomé de Sousa, vylodil v téměř neobydlené Bahii a hned na to začal se

stavbou hlavního města – nazval jej **Salvador da Bahia de Todos os Santos** (Spasitel Zátoky všech svatých).

Salvador se stal sídlem vlády, nejvyššího soudu a nejvyšších daňových úředníků.

Vzhledem k tomu, že město bylo zároveň přístavem, stalo se hlavním vývozním místem nejprve dřeva ze

stromu pau brasil, později cukrové třtiny.

Engenhos / Cukrovary

Přestože se král snažil udržet moc nad kolonií, byla stále zřetelnější její decentralizace centrem moci se stala tzv. „casa-grande“ a „engenho“ („cukrovar“).

Casa-grande, která byla sídlem majitele, v sobě navíc sloučovala funkce pevnosti, ubytování pro hosty a obchodní partnery a zároveň byla i kanceláří neboli administrativním centrem; z těchto domů se majitelé často snažili udělat symbol své moci a svého bohatství.

„Senhores“ / „páni“ se stávali novou aristokracií, která stála na odlišných principech než ta evropská – „pánovi“ se „sloužilo, poslouchal se a mnozí jej měli v úctě“.

V kolonii se šlechtické tituly získávaly jako odměna za vykonané služby či výměnou za peníze - tzv. „**cukroví baroni**“.

Casa-grande x senzala zpracování cukrové třtiny

Casa-
grande v
Pernambuc
o

Brazilská šlechta

Co v Brazílii charakterizovalo šlechtu bylo především to, co nedělala:

její příslušníci nevykonávali žádnou fyzickou práci, nevedli žádný kamenný obchod ani se nevěnovali žádnému řemeslu – to byla činnost vyhrazená domorodému obyvatelstvu a černým otrokům (dodnes v Brazílii přetrvává předsudek proti manuální práci, která je symbolem podřízeného postavení a není příliš respektována).

„šlechtici“ žili z výnosu pronájmů a z veřejných funkcí.

Ti nejbohatší byli obklopeni příbuznými, sloužícími a dalšími pomocníky (agregados).

Ideálem místní aristokracie byl kapitál, vlastnění rozsáhlých pozemků a spousta otroků, autorita, politická kariéra a být hlavou velké rodiny – takto se utvářel **systém společenských hodnot v kolonii**

- tento model vládl celému období, v němž dominovaly cukrové plantáže - vytvořila se tak **patriarchální společnost se široce pojatou rodinou**, do níž kromě biologické rodiny náleželi i všichni pomocníci, vzdálení členové rodiny, sloužící a otroci.

Je rovněž zajímavým fenoménem, že velká část „pánů“ byla tvořena novými křesťany (židy), kteří byli potomky obchodníků a přistěhovalců.

Tato nová aristokracie kompenzovala fakt, že ve skutečnosti žádnou aristokracií nebyla, tím, že **své bohatství a svou moc stavěla na odiv**

- „baroni“ organizovali různé společenské akce a výlety, nosili drahé oblečení a byli velice štedří k návštěvám.

Od 17. století byly jejich domy čím dál honosnější a interiéry luxusnější – spousta oken, teras, elegantních sloupů – byly stavěny na nejvyšším místě pozemku, aby byly snadno vidět a mohly být obdivovány. Kromě množství pokojů pro příbuzné, návštěvy a obchodní partnery v nich býval přijímací salón, jídelna, modlitební místnost, kancelář, kuchyň, komora... Jejich součástí byly i skromné kaple, kde probíhaly křest, svatby a pohřby i nedělní mše. I otroci bývali zváni, aby se účastnili katolických svátků a mnozí z nich v nich byli při svém příjezdu pokřtěni.

Tomuto novému systému byla přizpůsobena i výchova synů – nejstarší byl dědicem plantáží, druhý byl určen sloužit králi (stal se politikem nebo důstojníkem) a dočkal-li se otec třetího syna, stal se knězem

- tímto způsobem si majitelé plantáží zajišťovali vliv v nejdůležitějších sférách, které ovlivňovaly obchod

s cukrem – politickou a náboženskou autoritu.

Zásadním faktorem pro udržení a fungování portugalského koloniálního systému v Brazílii byla jeho vyváženost

kromě patriarchátu a násilí, které mu byly vlastní, byl založen na vyjednávání mezi všemi složkami společnosti, které spolu byly v denním kontaktu.

„**Senzala**“ – stavení oddělené od hlavního domu, v němž přebývali desítky až stovky otroků, často přivázaní za nohy či ruce, ve špatných hygienických podmínkách. Na noc se stavení zamykala, aby se zabránilo útěkům a aby se nastavil jednotný režim ke spánku a vstávání. Senzaly neměly okna, otroci tak přebývali v šeru a nedostatku čerstvého vzduchu.

Hierarchizace společnosti na etnickém původu

Domorodci a Afričané byli považováni za pohany, přestože byli pokřtěni - neměli tak žádná práva.

Míšenci, kteří byli důkazem svazků mezi Portugalci a domorodým obyvatelstvem a bílých pánů s černými otroky, byli dále členěni:

mestiço – míšenec bílého pána a černého otroka

cabra – míšenec indiána a černého otroka

morena – míšenka tmavé pleti

pardo – barva, která v podstatě neexistuje – ten kdo není černý, bílý, žlutý či rudý

mameluco – bílá rasa s indiánskou

caboclo – indiáni, kteří mluvili jazykem, který vyučovali jezuité – „lingua geral“

carijós – bílá rasa s indiánskou, na jihu země.

Barva a odstín pleti byly kritériem společenského statutu.

S existencí míšenců byla spojena řada morálních problémů – jejich velká část byla výsledkem násilí páchaném na ženách a jejich otcové je jen zřídka přijali za své (hřích, tělesnost); byli považováni za ambiciózní a vychytralé.

Svět třtinových plantáží se sice točil především kolem pánů a otroků, byl ale doplněn dalšími lidmi s různými funkcemi

- velice důležití byli pomocníci, „**agregados**“; žili z odměn za laskavosti a služby, které prokazovali pánovi a měli velice důležitý politický a společenský význam - svou nekritickou podporou zajišťovali pánovi politický a společenský vliv v dané oblasti. Byli to často příbuzní bez velkého majetku, místní politici, obchodníci a svobodní muži, kteří ovšem neměli ekonomickou a společenskou autonomii.

Další skupinou byli **rolníci**, kteří si půdu od pána pronajímali, popřípadě se jednalo o malé či střední vlastníky, kteří byli nuceni na svých pozemcích zpracovávat svoji cukrovou třtinu – oba typy rolníků byly závislé na velkém vlastníkovi.

V koloniální Brazílii to tak byli „pánové“, majitelé plantáží, kteří ve své oblasti vládli neomezeně, prakticky bez intervence královské moci.

Jak probíhala výroba cukru

Odkaz na krátký film (5 min):

<https://www.youtube.com/watch?v=Rvw5rHB5bL0>

